

בבית המשפט העליון

רע"א 11019/08

בפני: כבוד השופטת א' חיות

המבקשים: 1. הרשות הפלסטינית
2. ארגון השחרור הפלסטיני
3. מרואן ברגוטי

נגד

המשיב: יוסף אזוז

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז
בפתח-תקוה מיום 23.11.08 שת.א. 5984-08-07 שניתנה על
ידי כבוד השופט ד"ר אחיקם סטולר

בשם המבקשים: עו"ד יוסף ארנון

בשם המשיב: עו"ד משה ענבר

החלטה

הבקשה שבכאן הועברה לטיפול ביום 2.4.2009 ועניינה בהחלטת בית
המשפט המחוזי מרכז (כב' השופט ד"ר א' סטולר) מתאריך 23.11.2008, במסגרתה
נדחתה בקשת המבקשים לסלק את תביעת המשיב נגדם על הסף.

1. המשיב, שנפצע בפיגוע במסעדת "סי פוד מרקט" ביום 5.3.2002, הגיש נגד
המבקשים תביעת פיצויים בגין נזקי הגוף שנגרמו לו בפיגוע. התביעה הוגשה ביום
13.11.2002 ובירורה התעכב עד למתן פסק הדין ב-רע"א 4060/03 הרשות הפלסטינית
נ' ד"ין (לא פורסם, 17.7.2007) (להלן – עניין ד"ין), בו הכריע בית משפט זה בשאלות
מקדמיות עקרוניות (הנוגעות לרוב התביעות שהוגשו נגד הרשות הפלסטינית בעניינים
דומים). השאלות העקרוניות שעמדו להכרעה בעניין ד"ין הן אלה: א. חסינות הרשות
מפני שיפוט פנימי של הערכאות בישראל; ב. סמכות בית המשפט לדון בשאלות
המדיניות והפוליטיות של קיום ההסכמים הבינלאומיים מכוחם קמה הרשות

הפלסטינית; ג. היות בית משפט בישראל פורום מתאים לדון במחלוקות שעניינן יישום הסכם בינלאומי; ד. קיומה של עילת התביעה הנטענת מקום שהסכם בינלאומי לא אומץ בחקיקה פנימית; ה. שאלת הדין החל על פי כללי ברירת הדין והטענה כי יש להחיל את הדין שבשטח הרשות וכי אין לתובעים עילת תביעה על-פי הדין הישראלי.

באשר לחסינות הרשות הפלסטינית נקבע בעניין ד"ר כי שאלה זו תוכרע בכל מקרה ומקרה על פי נסיבותיו, בהתאם לתעודת שר חוץ, מתוך תפיסה כי מדובר בשאלה עובדתית. כן נקבע כי אין מקום להכריע באופן גורף לעניין אופייה השלטוני של פעילות הרשות הפלסטינית לצורך טענת חסינות הריבון הזר. גם בכל הנוגע לשאלת נאותות הפורום הותיר בית משפט זה את הנושא לבחינה פרטנית בכל תביעה ובאשר לשאלת ברירת הדין, נקבע כי ככלל יש לאמץ את כללי ברירת הדין המפנים לדין מקום ביצוע העוולה, אולם גם כאן לא קיימת אחידות בין כל התביעות נגד הרשות הפלסטינית, ויש לבחון – כאשר מקום ביצוע העוולה איננו בישראל – אם הנסיבות אינן מחייבת החלת החריג לכלל זה.

2. בעקבות ההכרעה בעניין ד"ר, הגישו המבקשים ביום 1.1.2008 בקשה לדחייה או מחיקה על הסף של תביעת הפיצויים נגדם, והעלו בבקשתם טענות הנוגעות לחמש השאלות אשר נדונו, כאמור, בעניין ד"ר. המבקשים טענו כי הטענות המועלות נגדם בכתב התביעה אינן ראויות להידון ולהיות מוכרעות בהכרעה שיפוטית, או שאינן מקימות עילת תובענה לתובעים, בהיותן נוגעות לעניינים מדיניים ושלטוניים, ליחסים בינלאומיים בין מדינת ישראל לבין הרשות הפלסטינית ולהסכמים מדיניים. עוד נטען בבקשת הסילוק על הסף כי למבקשים מוקנית חסינות דיונית וחסינות ריבון זר מפני שיפוט בהליכים אלה, נוכח אופי הטענות. כן נטען כי אף אם יש לדון בטענות נגדם, הרי שיש להעביר את הדיון לבית משפט מוסמך בשטחי הרשות הפלסטינית או למצער, לדון בתובענה בבית משפט מוסמך בישראל, על פי הדין החל בשטחי הרשות הפלסטינית. המשיב מצידו העלה בפני בית משפט קמא טענת מעשה בית-דין, בציינו כי ניתנה החלטת ביניים במסגרת הליך של סעד זמני בתובענה (עיקול זמני שהוטל על נכסי המבקשים) בה נדחו על ידי כב' השופט ד"ר ר' ע' אזור ז"ל הטענות המקדמיות אותן שבים המבקשים ומעלים אתה. לחלופין טען המשיב כי יש לדחות את הבקשה לגופה מן הטעמים שמנה בתגובתו.

3. בית משפט קמא דחה את הבקשה בהחלטה מנומקת ומפורטת בה התייחס לסוגיות השונות שעלו בעניין ד"ר וקבע כי איננו נדרש להחליט בסוגיות הנוגעות לחסינות ריבון זר, סמכות בית המשפט לדון בשאלות המדיניות והפוליטיות של קיום

ההסכמים הבין לאומיים מכוחם קמה הרשות הפלסטינית וכן בהיות בית המשפט בישראל הפורום המתאים לדון במחלוקת הנ"ל, משום שטענות אלה הועלו על ידי המבקשים בעבר בהליך ביניים אחר וניתנה לגביהן החלטה על ידי כב' השופט ד"ר ע' אזר ז"ל. בית משפט קמא ציין כי החלטת ביניים זו אכן אינה מקימה מעשה בית-דין והערכאה שקיבלה את ההחלטה יכולה לשוב ולדון בה ואף לשנותה ככל שחל שינוי נסיבות או שההחלטה היתה מוטעית. אולם, במקרה דנן לא הוגשה בקשת רשות ערעור לבית משפט זה על החלטת כב' השופט אזר וב"כ המבקשים לא הצביעו על עילה המצדיקה את שינוי ההחלטה, וכלשון בית המשפט:

"בבקשה דנן, מסתרת למעשה בקשה לשינויה של החלטת ביניים, ללא כל עילה כאמור, ויש בה במובן זה שימוש לרעה בהליכי משפט".
(עמ' 17 להחלטה).

כמו כן ציין בית משפט קמא כי נוכח העובדה שאין לשנות מהחלטת כב' השופט אזר, מצטמצם גדר המחלוקת לשאלה המקדמית הנוגעת לקיומה של עילת התביעה הנטענת מקום שבו הסכם בין לאומי לא אומץ בחקיקה פנימית וכן לטענה כי בהתאם לכללי ברירת הדין חל הדין שבשטחי הרשות הפלסטינית ומשכך אין לתובעים עילה תביעה על פי הדין הישראלי.

4. בית המשפט דחה את שתי הטענות הללו וקבע לגבי הטענה הראשונה כי התביעה אינה נסמכת על הסכמים מדיניים או על הפרתם ומדובר בתביעת פיצויים בגין נזקי גוף. בית משפט קמא הוסיף וציין בהקשר זה כי מדובר בטענה המועלית במסגרת בקשה שהוגשה על ידי המבקשים כ"בקשת סל" בכל אחת מן התביעות שהוגשו נגדם. לגבי הטענה השניה, קבע בית משפט קמא בהסתמכו על פסק הדין בע"א 1432/03 ינון יצור ושיווק מוצרי מזון בע"מ נ' קרען פ"ד נט(1) 345 (2004), כי הכלל בתביעות נזיקין הוא שחל דין מקום ביצוע העוולה, למעט מקרים חריגים ונדירים בהם לא יהא זה צודק להחיל דין זה ובמקרה דנן, כך קבע בית משפט קמא, אין מקום לחרוג מן הכלל האמור. עוד קבע בית המשפט כי מעשי העוולה בוצעו בתחומי מדינת ישראל; המשיב שהה וטופל במדינת ישראל ואף המבקש 3, מרואן ברגותי, מצוי בשטחי מדינת ישראל. לגישתו של בית משפט קמא, אין נפקא מינה בעניין זה שההתנהגות המיוחסת למבקשים התרחשה בשטחי הרשות הפלסטינית ועוד נקבע כי המבקשים לא הוכיחו את הדין הזר, לא הציגו את הסוגיות השנויות במחלוקת במשפט הפלסטיני ולא הצביעו על כללים משפטיים שונים לעומת המשפט הישראלי בסוגיות הרלוונטיות.

5. כנגד החלטה זו הוגשה הבקשה שבפני. המבקשים טוענים כי שגה בית משפט קמא בהסתמכו על החלטת הביניים של כב' השופט אזר שכן היא איננה מקימה מעשה בית דין וכן כי כב' השופט אזר כלל לא התייחס בהחלטתו לשאלת הפורום הנאות וכי בעניין זה יצאה שגגה תחת ידי בית משפט קמא. עוד מלינים המבקשים על כך שבית המשפט אמנם פירט בהרחבה את טענותיהם בפתח החלטתו, אך לא דן ולא הכריע במרבית הטענות שהעלו. המבקשים מוסיפים וטוענים כי בשתי השאלות שבהן דן שגה בית משפט קמא, בקובעו כי הדין הישראלי הוא שיחול על התביעה ובקובעו כי אין מדובר בעילת תביעה הנשענת על הסכם בין לאומי.

המשיב טוען מצידו כי דין הבקשה להידחות. לטענתו, בית משפט קמא, באמצע את החלטת כב' השופט אזר לא עשה כן מכוח הכלל בדבר מעשה בית דין ועוד הוא מדגיש כי צדק בית משפט קמא בקובעו שהבקשה אינה אלא ניסיון שלא כדין לערער על החלטת כב' השופט אזר תוך שימוש לרעה בהליכי בית משפט. לגופן של טענות המבקשים מציין המשיב כי בדין נדחו על ידי בית משפט קמא ובצדק צויין כי מדובר למעשה ב"בקשת סל" שהוגשה במרבית התביעות המתבררות בערכאות אחרות כנגד המבקשים, אשר חלק מן הטענות שהועלו בה כלל לא רלוונטיות לתביעה שבכאן.

6. דין הבקשה להידחות. בניגוד לטענת המבקשים, אין החלטת בית המשפט קמא מבוססת על הקביעה כי החלטת כב' השופט ד"ר ע' אזר מקימה מעשה בית דין. ההיפך הוא הנכון. בהחלטתו (ראו עמ' 16-17 להחלטה) מציין בית המשפט מפורשות כי החלטתו של כב' השופט אזר היא החלטת ביניים שאיננה מקימה מעשה בית-דין ויחד עם זאת הוא מוסיף וקובע כי אין מקום לסטות מן הקביעות והמסקנות באותה החלטה והוא מאמץ אותן בהיעדר טעמים המצדיקים את שינויין.

פרט לכך נראה כי עיקר טרוניית המבקשים מכוונת כלפי העובדה שבית משפט קמא לא התייחס לכל אחת ואחת מן הטענות שהועלו בפניו. טרוניה זו אף היא דינה להידחות. אין הכרח כי בית המשפט ידון בכל טענה וטענה שמעלה בעל-דין, ורשאי הוא לדון בטענות המהותיות בלבד. הבקשה לסילוק על הסף שהגישו המבקשים, מחזיקה 69 עמודים ומעיון בה נראה כי היא כוללת טענות רבות ומגוונות. בית משפט קמא סקר בהרחבה את כל טענות המבקשים בפתח החלטתו ומכאן ברור כי אלה לא נעלמו מעיניו, אך הוא ראה לנכון לדון ולנתח רק את העיקריות שבהן, לגישתו. בכך אין כל פסול, ועמד על הדברים הנשיא (כתוארו אז) מ' שמגר ברע"א 478/88 בקר נ' שטרן, פ"ד מב(3) 679 (1988), באומרו :

”בית המשפט פועל לפי אמות מידה סבירות ועל פי שיקול דעת שיפוטי... יש והטענות הן כה מרובות ומשקלן הסגולי כה מועט, עד שאין צורך או אין אפשרות להתייחס אל כולן... לשון אחר, בית המשפט מתייחס לטענות הנראות לו ענייניות ורלבנטיות ועושה, כמובן, מאמץ רב כדי לנסות ולהקיף את הכל או לפחות את המקסימום; אולם, מובן וברור הוא כי אין כל אפשרות ממשית לדון בכתב בפרוטרוט בכל תג וכל ווריאציה המוצגת בפני בית המשפט, אם אלו אינם בעלי מהות המצדיקה זאת לפי מבחני החוק והשכל הישר.”

עיינו עוד: אורי גורן סוגיות בסדר דין אזרחי 338 (מהדורה עשירית, 2009).

7. אשר לסוגיית הפורום הנאות. מעיון בבקשת המבקשים לסילוק על הסף עולה בהקשר זה כי טענתם היא שיש להעביר את התובענה לבתי המשפט המוסמכים בשטחי הרשות הפלסטינית בהיותם בעלי סמכות מקבילה לסמכותם של בתי המשפט הישראליים בהקשר זה. לחלופין טענו המבקשים כי יש להעביר את התובענה, כחלק מהסדר בינלאומי כולל, לועדת קישור או למנגנון פישור או בוררות מוסכם שיקום בין מדינת ישראל לרשות הפלסטינית. המבקשים טענו כי הנספחים להסכמים המדיניים וכן חוק יישום ההסכם בדבר הגדה המערבית ורצועת עזה (סמכויות שיפוט והוראות אחרות) (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996, והחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז – 1967, מצביעים על כך שניתן להעביר את התובענה לבית המשפט המוסמך ברשות הפלסטינית, בשל העובדה שהמעשים הנטענים בוצעו ברשות הפלסטינית, מפני שהנתבעים הם תושבי הרשות וכן בשים לב לכך שמדובר בתובענה התוקפת את מדיניותה ומעשיה השלטוניים של יישות זרה בתחומים מדיניים מובהקים והדבר מהווה טעם נוסף הדרוש לשם העברת הדיון לבית המשפט המוסמך ברשות הפלסטינית.

על פי דוקטרינת הפורום הבלתי נאות, לבית משפט בישראל המוסמך לדון בתובענה נתון שיקול דעת שלא להיזקק לתובענה אם קיים פורום זר אחר שהוא בגדר "פורום טבעי" בו ראוי לברר אותה, ושיקולי יעילות ונוחות דיונית מצדיקים שלא לקיים את הדיון בישראל (ראו: רע"א 2705/97 הגבט א' סיני (1989) בע"מ נ' The Lockformer Co., פ"ד נ"ב ג' 109, 113-114 (1998). הכרעה בדבר "טבעיות הפורום" נעשית על ידי בית המשפט המפעיל את מבחן מירב הזיקות הרלוונטיות (ראו: ע"א 300/84 אבו עטיה נ' ערבטיסי, פ"ד לט(1) 365, 385 (1985)). במקרה דנן, בית משפט

קמא הפנה בנושא זה לקטע מהחלטת כב' השופט אזר המתייחס לקשר הראייתי שהוצג בפניו הקושר בין המבקשים לבין האירוע נשוא התובענה. אכן אין שם דיון בטענת הפורום הנאות לגופה אך נראה כי ההפניה לדברי כב' השופט אזר, בשילוב עם הדיון הנרחב שקיים בית משפט קמא בשאלת הדין החל על בירור התובענה (בעמודים 18-21 להחלטתו), במהלכו בחן את מירב הזיקות הרלוונטיות של העניין לישראל, מהווים מענה הולם גם לסוגיית הפורום הנאות אף שיש צדק בטענת המבקשים כי בית המשפט לא דן בה במישרין. הנה כי כן, מבחן מירב הזיקות שנבדק מהותית על ידי בית משפט קמא מצביע על כך שבית המשפט הישראלי הוא הפורום הנאות לבירור התובענה: הפיגוע אירע בתחומי מדינת ישראל, המשיב שהה בתחומי מדינת ישראל, המבקש 3 נמצא עתה במאסר בתחומי מדינת ישראל והעובדה שההתנהגות המיוחסת למבקשים בוצעה בתחומי הרשות הפלסטינית אין די בה בנסיבות אלה כדי להפוך את בית המשפט הפלסטיני "לפורום הטבעי" אשר ראוי כי ידון בתביעה.

קביעותיו האחרות של בית משפט קמא בעניין עילת התביעה ובעניין ברירת הדין מבוססות כדבעי ומעוגנות בדין ואינן מצדיקות התערבות.

אשר על כן, דין הבקשה להידחות. המבקשים ישאו בשכר טרחת עורך דינו של המשיב בסך 7,500 ש"ח.

ניתנה היום, כ"ב בניסן התשס"ט (16.4.2009).

ש ו פ ט ת